

Översyn av regleringen på el- och naturgasområdena, I 2022:01

Särskilt yttrande

av experterna Christian Marling och Ronald Liljegren

Inledning

Utredningen föreslår långtgående förändringar i både el- och naturgaslagen samt ett upphävande av lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ("LOSI"). Samtliga lagförslag föreslås träda i kraft vid årsskiftet 2024/2025. Utredningen har valt att göra omfattande ändringar av ovannämnd lagstiftning för att säkerställa att den står i överensstämmelse med EU-rätten och kravet på regulatorns oberoende i el- och gasmarknadsdirektivet. Ett av de viktigaste skälen till att göra så omfattande ändringar har varit att den svenska regleringen inte ska behöva ändras vid framtida förändringar av EU-rätten. Vi anser att Utredningen kunde valt ett annat angreppssätt och att de lagstiftningsåtgärder som Utredningen föreslår som helhet därför är för långtgående och påskyndade.

Som exempel på bestämmelser som utredaren tagit bort men som enligt vår mening kunde ha varit kvar kan nämnas 5 kap 1 § ellagen (motsvarande 6 kap 10 § naturgaslagen), vilken Kammarrätten i sin dom den 16 juni 2022 konstaterade inte inskränkte på regulatorns oberoende. Vidare framgår av EU-domstolens dom avseende Baltic Cable att rätten till en rimlig avkastning för ägaren till och med finns när intäkterna avser så kallade flaskhalsintäkter. Vidare anser vi att bestämmelser om att kvalitet ska beaktas inte behöver tas bort. Vi är också av uppfattningen att borttagandet av "skäliga villkor" i föreslagna 4 kap 1 och 16 §§ ellagen samt 3 kap 5 och 6 §§, 4 kap 5, 6 §§ och 6 kap 1 och 2 §§ naturgaslagen är omotiverat samt att LOSI inte träffas av kravet på regulatorns oberoende (se vidare nedan under rubriken LOSI).

Sverige bör i stället eftersträva att behålla så mycket utav befintlig reglering som är möjligt och endast lyfta ut de regler som strider mot EU-rätten och myndighetens oberoende i dagsläget. Elnäts- och naturgasregleringen har sedan förhandsregleringens införande haft en historia med omfattande domstolsprocesser. Detta har haft negativ inverkan på regleringens syften om att skapa långsiktiga och förutsebara förutsättningar för branschen, men har också resulterat i en betydande praxis som regleringen har haft och fortfarande kommer att ha ett stort behov av. Detta var också precis vad som angavs i samband med införandet av den befintliga nätregleringen.

Bemyndiganden till tillsynsmyndigheten

Enligt Utredningens förslag kommer Ei ges omfattande befogenheter att meddela föreskrifter som de själva tillämpar gentemot enskilda. I den doktrin som utredningen hänvisar till ifrågasätts huruvida det är lagstiftarens mening att tillsynsmyndigheten ska vara så pass oberoende samt att det kan stå i strid med konstitutionella principer, såsom demokratiprincipen och legalitetsprincipen, att tilldela en oberoende myndighet så omfattande beslutsbefogenheter. Denna problematik identifierar Utredningen också och konstaterar följande.

En ytterligare aspekt är om det är lämpligt att myndigheten själv meddelar föreskrifter som myndigheten sedan tillämpar. Det kan upplevas som ett problem ur rättssäkerhetsperspektiv när ett och samma offentliga organ både antar betungande föreskrifter och tillämpar dem i förhållande till enskilda.

Såväl denna som flera andra betydande frågeställningar lämnas dock utan åtgärd eftersom Utredningen konstaterar att det helt enkelt följer av EU-rätten att det ska vara tillsynsmyndigheten som tar fram

metoder och som sedan fattar beslut om intäktsramar. Förmildrande åtgärder såsom att förändra, begränsa eller senarelägga lagstiftningsåtgärderna behandlas inte.

Vi har under utredningens gång föreslagit åtgärder såsom att

- i. behålla mer av befintlig lagstiftning som vi inte ser som problematisk ur ett EU-rättsligt perspektiv så att lagstiftning och praxis kan ge vägledning i den mån det inte står i strid med EU-rätten;
- ii. begränsa bemyndiganden till Ei så att principiellt viktiga metodval för intäcksregleringen i stället ska framgå direkt i Ei:s intäktsramsbeslut. Detta gäller till exempel avkastningens storlek;
- iii. senarelägga ikraftträdandet så att det finns möjlighet till dialog och samsyn om det nya regelverket och ge elnäts- och gasnätsföretagen mer anpassningstid och därmed stabilare förutsättningar att bedriva verksamheten; samt
- iv. se över Ei:s organisation så att det i vart fall inte är samma avdelning och samma personer som har inflytande över både normgivning och tillämpning av dessa normer. Detta utvecklas närmare i nästföljande kapitel.

Vi vill i detta sammanhang peka på vikten av att alla viktiga slutliga metodval sker i besluten (inklusive bilagor där metodvalen utvecklats). Detta bland annat för att det ska vara möjligt för intressenterna att bedöma motiven för och analysera metodvalen utifrån vedertagna ekonomiska och regulatoriska metoder som därmed också blir möjliga att direkt få överprövade i sak. Ytterligare ett viktigt skäl är att när Ei tar fram de preliminära metoderna för intressenternas synpunkter ska, om detta förfaringsätt ska vara trovärdigt och effektivt, inte flertalet metodval redan vara låsta genom föreskrifter. Enbart sådant som behöver vara känt långt i förväg, till exempel mer detaljerade bestämmelser och principer för tariffsättningen (som nu föreslås tas bort från lagstiftningen) eller hur intäkterna ska stämmas av mot intäktsramen bör återfinnas i föreskrifter.

Vi anser att de föreslagna bemyndigandena i 5 kap 39 § p. 2 ellagen samt 6 kap 36 § p. 5 bör utgå eftersom sådana ställningstaganden och metodval av ovan angivna skäl i stället bör framgå direkt av Ei:s beslut om intäktsram.

[Ei:s organisation m.m.](#)

Som Utredningen påpekar kommer de föreslagna förändringarna att innebära stora förändringar för Ei. Detta innebär att Ei behöver få ytterligare resurser. Vi är av uppfattningen att det kan behöva skjutas till större belopp än Utredningen föreslagit. I detta sammanhang vill vi särskilt belysa att det inte enbart rör sig om att Ei behöver fler anställda. Det är minst lika viktigt att Ei tillförs ny och erfaren kompetens eftersom Ei genom förslaget kommer att bli både lagstiftande och tillämpande myndighet.

Utredningen har berört frågan om lämpligheten av att Ei, ur bland annat ett rättssäkerhetsperspektiv, själv meddelar föreskrifter som myndigheten sedan också själv tillämpar. Utredningens analys mynnar dock inte ut i något särskilt ställningstagande i frågan. Det förekommer givetvis redan idag att myndigheter meddelar föreskrifter som den själv sedan tillämpar. Den stora skillnaden är dock att Ei genom föreliggande förslag får en föreskriftsrätt som vida överstiger normal föreskriftsrätt för myndigheter och som dessutom tillämpas direkt gentemot en krets av enskilda. Detta är en konsekvens av kraven på regulatorns oberoende i el- och gasmarknadsdirektiven.

Vi förordar en lösning där föreskriftsrätten, så långt möjligt är, organisatoriskt är skilt från den som tillämpar dessa föreskrifter. Detta kan hanteras genom att föreskriftsrätten läggs på en enhet, med en egen, så långt möjligt är, fristående chef från den enhet som tillämpar föreskrifterna. Härigenom åstadkoms en mer acceptabel lösning utan att komma i konflikt med direktiven.

Det borde också övervägas om Ei ska ha en styrelse/fullmäktige som beslutande organ. Härvid skulle man kunna snegla på Riksbankens organisation. Detta då Riksbanken också ska vara oberoende i förhållande till andra organ.

Vidare anser Utredningen att en akademisk grupp skulle kunna vara ett värdefullt stöd till tillsynsmyndigheten men utan att föreslå att en sådan grupp knyts till regulatören. Vi anser att någon form av rådgivande organ till Ei är påkallat när Ei:s befogenheter och oberoende riskerar att bli närmast oinskränkta.

Hantering av avvikelser från intäktsramen (så kallad överrullning)

Bakgrund till nätföretagens underskott

En rimlig och långsiktig hantering av avvikelser från intäktsramen utgör en av grundförutsättningarna för att regleringens huvudsyften ska kunna uppnås. Detta är ingen nyhet i sammanhanget utan har påtalats upprepade gånger både inför och under tillämpningen av förhandsregleringen.

På grund av svårförutsebara variationer i nätföretagens intäkter och intäktsramar har nätföretagen i flera fall inte kunnat nyttja sina intäktsramar under historiska tillsynsperioder, varpå det uppstått underskott i samband med Ei:s avvikelsebeslut. Underskotten är i allmänhet en konsekvens av nätföretagens svårigheter att optimera verksamheten i förhållande till beviljade intäktsramar, särskilt eftersom förutsättningarna för dessa ofta ändrats långt efter Ei:s ursprungliga rambeslut. Detta har i sin tur vid ett flertal tillfällen berott på tidsmässigt utdragna rättsprocesser. Även om utredningen lägger fram förslag som kan bidra till att dessa ledtider förkortas, kan det inte uteslutas att intäktsramarna återigen kan komma att vara osäkra en tid in i tillsynsperioden av denna anledning. Ytterligare källor till osäkerhet är exempelvis kostnads- eller investeringsutfall som avviker från prognoser, fluktuerande marknadsförutsättningar, varierande väderförhållanden eller oförutsedda incitamentsutfall.

Möjligheten att rulla över underskott till efterföljande tillsynsperioder har således en dämpande effekt på nätföretagens agerande och därmed på hela marknaden. Det är av stor vikt för nätföretagens förutsättningar att långsiktigt kunna planera sin verksamhet, att möjligheten att rulla över underskott till kommande tillsynsperioder finns och att förutsättningarna för detta inte ändras på ett oväntat sätt som rubbar planeringen.

Två perioders överrullning har tydliga fördelar

Eftersom avvikelser från den föregående perioden disponeras i tillägg till en intäktsram som i allmänhet rymmer betydande osäkerheter under stora delar av den nästföljande tillsynsperioden är det svårt för nätföretagen att veta hur mycket av denna intäktsram, och därmed hur mycket av ett eventuellt tillkommande underskott som de facto nyttjas. Det är inte sällan först när den efterföljande tillsynsperioden närmar sig sitt slut, alternativt omprövas och slutligt fastställs som nätföretagen har faktisk och slutlig kännedom om det totala disponibla utrymmet under denna. Ifall inte över- eller underskottet ska ha förtur i förhållande till intäktsramen vid avstämning mot intäkterna är det alltså nödvändigt att åtminstone ytterligare två efterföljande tillsynsperioder kan nyttjas för att balansera intäkterna mot intäktsramen inklusive över- eller underskott på ett stabilt och långsiktigt sätt.

Ifall nätföretagen inte tillåts bära med sig underskott eller inte litar på att realistiska sådana möjligheter infrias, skapas oönskade incitament. Under sådana omständigheter riskerar detta att leda till att nätföretagen strävar efter att uppnå fullt ramutnyttjande mot slutet av varje tillsynsperiod. Det främsta verktyget nätföretagen har till sitt förfogande för detta ändamål är att göra prisjusteringar. Ju kortare tid företagen har på sig att parera och ju större osäkerheter som råder, desto snabbare och mer drastiska riskerar dessa prisjusteringar att bli. Ju längre tid nätföretagen däremot har på sig att balansera intäkterna mot intäktsramen, desto stabilare prisutveckling medges.

Utredningens förslag innebär att hantering av avvikelser för elnäts- och naturgasföretag ska ske i likhet med dagens bestämmelser i ellagen, men att det även införs en ny bestämmelse om att underskott på ansökan av nätföretaget kan få rullas över till en senare tillsynsperiod än den närmast följande, om Ei finner att särskilda skäl föreligger. Från nätföretagens perspektiv får bestämmelsen tolkas som att överrullning av underskott med säkerhet endast tillåts till den närmast följande tillsynsperioden och att undantag från detta blir upp till Ei och förvaltningsdomstolarna att bedöma.

Tidpunkten för när nätföretaget skulle få vetskap om huruvida myndigheten beviljar denna ventil får avgörande betydelse för den osäkerhet som nätföretaget, och därmed dess kunder tvingas leva med. Vi anser att avvikelsebestämmelserna inte ska lämna sådana frågeställningar öppna. För att möjligheten att rulla vidare underskott ska ha största stabiliserande effekt på både nätföretagens prissättning och möjlighet att nyttja beslutade intäktsramar behöver denna möjlighet vara säkerställd och tillförlitlig. Ifall nätföretaget inte med säkerhet vet under vilka förutsättningar som en ventil kommer beviljas är ventilen visserligen en förmildrande omständighet, men den löser inte den grundproblematik som ovissheten av om ett sådant undantag beviljas eller ej medför.

Så länge ett nätföretag inte med säkerhet vet att överrullning kommer tillåtas under mer än en tillsynsperiod riskerar ovissheten att leda till att nätföretagen på rationella grunder strävar efter att minska riskerna kopplade till Ei:s beslut. I praktiken kommer alltså nätföretaget behöva agera som om ventilbestämmelsen inte fanns, men hoppas på att den kan nyttjas för de fall företaget trots allt inte lyckas upprätthålla en kortsiktig balans mellan intäkter och intäktsramar. Vi anser därför att minst två perioders överrullning har klara fördelar för både nätföretagen och kunderna i förhållande till såväl maximalt en periods överrullning eller en periods överrullning med ventilbestämmelse.

Vi ser även administrativa nackdelar med att överrullning mer än en period blir villkorade myndighetens bedömning av om särskilda skäl föreligger. Förutsättningarna för att bevilja denna ventil kommer sannolikt variera från nätföretag till nätföretag, exempelvis beroende på ifall det är intjäningsförmågan som i någon mån påverkats, alternativt hur och när en eventuell oförutsedd kostnadsutveckling, följdändring, återförvisning eller omprövning av intäktsramen kan ha påverkat intäktsramens storlek i det enskilda fallet. Med tanke på det stora antalet nätföretag riskerar ventilbestämmelsen att bli administrativt betungande för såväl nätföretagen som Ei. I den mån Ei och nätföretagen är oense om förutsättningarna för att bevilja ventilen riskerar denna administrativa börda även att spilla över på förvaltningsdomstolarna. I händelse av sådana tvister introduceras dessutom ytterligare osäkerheter och tidsutdräcker innan förutsättningarna i förhandsregleringen står klara för marknadsens aktörer, till nackdel för både nätföretagen och dess kunder.

Särskilt om hantering avvikelser från intäktsramen i gasnätsregleringen

Särskilt vad gäller naturgaslagens bestämmelser om hantering av avvikelser innebär utredningens förslag en *påtaglig negativ konsekvens* för gasnätsföretagen. Nuvarande bestämmelser i naturgaslagen anger att det belopp med vilket intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen ska minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden. För gasnätsföretagen har så långt två tillsynsperioder gått till ända, i allmänhet med betydande underskott bland annat till följd av oklara förutsättningar i intäktsregleringen och oförutsedda marknadshändelser. Tilläggsbesluten för perioden 2023-2026 väntas således innebära att gasnätsföretagen bär med sig underskott på grund av att historiska intäkter understigit intäktsramen.

Ytterligare en förklaring till gasnätsföretagens underskott är att bestämmelserna för hantering av avvikelser från intäktsramarna lämnats orörda i naturgaslagen, samt att Ei följt dessa bestämmelser i sina tilläggsbeslut. Gasnätsföretagen har än så länge kunnat stabilisera prisutvecklingen eftersom regelverket och dess tillämpning möjliggjort en långsiktig hantering av över- och underskott. Ifall gasnätsföretagen hade vetat, eller haft anledning att misstänka, att underskotten från en tidigare eller innevarande tillsynsperiod med kort varsel skulle försvinna hade incitamenten varit helt annorlunda att skydda sina värden genom att kontinuerligt justera prissättningen för att åstadkomma fullt ramutnyttjande ur ett kortsiktigt perspektiv.

De förändringar som utredningen föreslår innebär att de historiska underskott som naturgasföretagen hittills kunnat tillgodoräkna sig på sikt riskerar att gå förlorade ifall inte nätföretagen kraftigt höjer sina tariffer. Då detta rör sig om betydande belopp och principiellt ändrade förutsättningar för framtida verksamhetsplanering anser vi att utredningen inte tillräckligt utrett och beskrivit konsekvenserna som en sådan lagändring kan innebära, dels för gasnätsföretagen, dels för branschen i stort. Den föreslagna förändringen synes motiveras av att bestämmelserna ska harmoniseras med ellagen, dock utan

beaktande av de skador som orsakats elnätsföretagen och elförsörjningen då motsvarande bestämmelser infördes där.

Även om det finns motiv för likalydande lagbestämmelser i ett framåtriktat perspektiv behöver man också ta hänsyn till vad sådan lagstiftning innebär för förändringar jämfört med dagens bestämmelser och vad dessa får för konsekvenser. För gasnätsföretagen som påverkas negativt vore det skäligt att förslag om ändrade överrullningsbestämmelser i naturgaslagen kompletteras med motsvarande förslag om förmildrande övergångsbestämmelser. Sådana övergångsbestämmelser skulle kunna vara ett senareläggande av implementeringen av de nya bestämmelserna, att ventilen – om den införs – beslutas gälla vid den första tillämpningen eller att de historiska underskotten på annat sätt görs tillgängliga under en längre tidsperiod än vad som kommer gälla framtida underskott.

Sammanfattningsvis anser vi att det direkt i lagstiftningen bör slås fast att så kallad överrullning av intäkter får göras i minst två tillsynsperioder och att, om så inte sker, det i vart fall införs övergångsbestämmelser för hanteringen av historiska underskott för gasnät.

Lagen om särskilt investeringsutrymme

Bakgrund

Under våren 2017 meddelade Ei beslut med stöd av dåvarande 5 kap. 20 § ellagen att för tillsynsperioden 2016–2019 öka elnätsföretagens intäktsramar med det underskott som uppkommit under tillsynsperioden 2012–2015. I sina beslut angav dock Ei att det belopp med vilket intäktsramen ökade inte kunde föras vidare till tillsynsperioden 2020–2023, varför besluten överklagades av elnätsföretagen. Förvaltningsrätten avvisade elnätsföretagens talan med motiveringen att besluten inte var överklagbara. Kammarrätten upphävde dock förvaltningsrättens beslut och återförvisade målen för prövning i sak. Kammarrätten menade att möjligheten att *"kunna föra vidare ökningsbelopp får ses som en sorts ekonomisk tillgång"* för elnätsföretagen och konstaterade att elnätsföretagen hade rätt till domstolsprövning enligt både artikel 6.1 EKMR, artikel 37.17 i det då gällande elmarknadsdirektivet samt 3 § andra stycket förvaltningslagen, bland annat med hänsyn till *"de betydande faktiska verkningar som det överklagade beslutet"* hade samt att det redan skulle vara för sent för elnätsföretagen att utnyttja ökningsbeloppet om det inte kunde föras vidare till tillsynsperioden 2020-2023.

Vid förvaltningsrättens prövning i sak kom domstolen fram till att Ei saknade lagstöd för att besluta så som man gjort och upphävde därför Ei:s beslut i denna del. Förvaltningsrätten noterade i sina domskäl att elnätsföretagen mot bakgrund av de utdragna domstolsprocesserna inte hade haft någon reell möjlighet att utnyttja den slutliga intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015. Ei överklagade förvaltningsrättens domar till Kammarrätten i Jönköping, som avslog överklagandena.

I och med kammarrättens domar, som inte överklagades, hade elnätsföretagen rätt att föra vidare eventuellt underskott från tillsynsperioden 2012–2015 till tillsynsperioden 2020–2023. Den 1 januari 2019, dvs. ungefär två månader innan kammarrättens domar vann laga kraft, trädde nya bestämmelser i ellagen i kraft tillsammans med vissa övergångsbestämmelser. Dessa innebar att ett underskott från en tillsynsperiod endast får utnyttjas under den närmast följande tillsynsperioden. Med hänsyn till tiden för ikraftträdande reglerade den nya bestämmelsen inte eventuella under- eller överskott som uppstått under tillsynsperioden 2012–2015.

Den 1 april 2020 trädde lag (2020:73) om ändring i ellagen i kraft, som lade till en ny punkt till de övriga övergångsbestämmelserna, allmänt kallad stopplagen. Enligt stopplagen ska ett underskott som har uppkommit under tillsynsperioden 2012–2015, och som i enlighet med dåvarande ellagen har ökat intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 med motsvarande belopp, inte beaktas. Stopplagen innebär att ett underskott från tillsynsperioden 2012–2015 förfaller om det inte utnyttjas under

tillsynsperioden 2016–2019. Detta trots kammarrättens domar avseende samma fråga som fick laga kraft mer än ett år före stopplagens ikraftträdande.

Som nämnts ovan trädde stopplagen i kraft den 1 april 2020, dvs. efter utgången av tillsynsperioden 2016–2019. När stopplagen trädde i kraft var det alltså redan för sent för elnätsföretagen att utnyttja underskotten från tillsynsperioden 2012–2015. I förarbetena till stopplagen uttalades dock att regeringen avsåg att presentera ett lagförslag som skulle ge elnätsföretagen rätt att utnyttja underskott från 2012–2015 även under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027 med ”*villkor om att intäkterna ska användas till de investeringar i elnäten som krävs för att möta växande behov när det gäller kapacitet, leveranssäkerhet och efterfrågeflexibilitet.*”

I december 2020 beslutade Ei med stöd av stopplagen att det inte fanns något belopp att föra vidare från tillsynsperioden 2012–2015 till tillsynsperioden 2020–2023. Elnätsföretagen överklagade besluten och yrkade att förvaltningsrätten i stället skulle tillåta elnätsföretagen att flytta underskotten på detta vis. I överklagandet ifrågasatte elnätsföretagen lagligheten av stopplagen eftersom den införts som en retroaktiv övergångsbestämmelse, vilket stod i strid med kammarrättens ovannämnda dom. I överklagandet förklarade dock elnätsföretagen att de kunde komma att återkalla sina överklaganden ifall LOSI skulle träda i kraft (lagstiftningsarbetet var under denna tid pågående).

LOSI och ellagens hänvisning till denna trädde i kraft den 1 juni 2021. Bestämmelserna innebär att nätföretag kan utnyttja underskott från tillsynsperioden 2012–2015 för att genomföra investeringar i elnäten under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027. Den 1 december 2021 trädde även tillhörande förordning i kraft. När det stod klart att båda dessa skulle träda i kraft återkallade elnätsföretagen sina överklaganden i maj 2021. Införandet av LOSI fick alltså den praktiska konsekvensen att Ei:s beslut och lagligheten av stopplagen aldrig prövades.

Förenlighet med elmarknadsdirektivet

Utredningen menar att det följer av EU-domstolens dom i mål C-718/18 (Tysklandsdomen) att LOSI innebär ”*inskränkningar i Ei:s befogenhet att fastställa metoder för att beräkna överförings- och distributionstariffer, något som kommer till uttryck i besluten om intäktsramar*”. Eftersom det enligt Utredningens tolkning inte är förenligt med EU-rätten att i lag eller förordning ange hur ett underskott ska hanteras när det överförs till en senare tillsynsperiod, drar Utredningen slutsatsen att lag och förordning behöver upphävas.

I Tysklandsdomen framhöll EU-domstolen att det är ”*fastställandet av metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive tillämpliga tariffer*” som ingår bland de befogenheter som direkt förbehålls de nationella tillsynsmyndigheterna genom elmarknadsdirektivet. Det rör sig enligt EU-domstolen om fastställandet av ”*vilka omständigheter som är av vikt för fastställandet av tariffer, såsom vinstmarginalen*”. Det är således fastställandet av de omständigheter som är nödvändiga för att fastställa tarifferna, eller metoderna för deras beräkning, som är förbehållet de nationella tillsynsmyndigheterna och som inte får tilldelas någon annan myndighet. Inom ramen för denna uppgift får de nationella tillsynsmyndigheterna inte ges några externa instruktioner från andra offentliga eller privata organ. Följaktligen är fastställandet av parametrar och metoder för beräkningen av intäktsramen, i enlighet med Tysklandsdomen, förbehållna Ei, såsom också Kammarrätten i Jönköping konstaterade i sin dom av den 16 juni 2022. Detta har inget att göra med regleringen av eventuella underskott som uppstått genom att de samlade intäkterna historiskt har varit mindre än den av Ei fastställda intäktsramen.

Ei har, efter att domstolarna korrigerat de av myndigheten fastställda parametrarna och metoderna, fastställt intäktsramarna för tillsynsperioden 2012–2015 och detta utan externa instruktioner från andra offentliga eller privata organ. Vad gäller underskott från tillsynsperioden 2012–2015 antogs därefter stopplagen som föreskrev att underskotten retroaktivt skulle gå förlorade om de inte

utnyttjades under den närmast följande tillsynsperioden 2016–2019. LOSI gav sedan elnätsföretag med outnyttjade underskott från tillsynsperioden 2012–2015 en *rätt att utnyttja* dessa underskott även under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027, om de används för att genomföra investeringar i elnäten.

De berörda bestämmelserna har följaktligen inget att göra med fastställande av metoder och parametrar för beräkningen av intäktsramarna, en uppgift som är förbehållen Ei. Till skillnad från 17-26 §§ i förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet rör det sig t.ex. inte om en detaljreglering som begränsar Ei:s möjlighet att välja vilka metoder och beräkningssätt som myndigheten ska använda sig av vid fastställandet av den regulatoriska avkastningen, och som påverkar Ei:s beslut genom att fastställa ramarna för hur den regulatoriska avkastningen ska beräknas. LOSI och 5 kap. 29 a § ellagen reglerar enbart elnätsföretagens rätt att utnyttja outnyttjade underskott från tillsynsperioden 2012–2015. Bestämmelserna innebär således ingen inskränkning i Ei:s befogenhet att fastställa metoder för att beräkna överförings- och distributionstariffer, och är följaktligen förenliga med EU-rätten.

LOSI innehåller visserligen bestämmelser om hur stor del av ett elnätsföretags underskott som genom investeringar får föras vidare till tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027. Dessa bestämmelser avser dock just villkor för rätten att föra vidare ett visst underskott, inte villkor för beräkning av tariffer. Det är med andra ord inte ”beräkningselementet” som är avgörande, utan vad ”beräkningen” avser. Såväl ett överskott som ett underskott för en viss tillsynsperiod påverkar enligt ellagen ett elnätsföretags rätt att ta ut intäkter under den närmast följande perioden, men det är inte samma sak som en metod för att beräkna tariffer. Att ett överskott enligt ellagen ska minska intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden på ett visst sätt medan ett underskott hanteras på annat sätt än en beräknad justering av intäktsramen gör självfallet inte bestämmelserna om överskott mindre tillåtna än bestämmelserna om underskott. Bestämmelser om att föra vidare överskott respektive underskott utgör inte bestämmelser om beräkning av tariffer eller om metoder för beräkning av tariffer.

Vidare är inte Utredningens resonemang konsekvent. Utredningen gör gällande att 5 kap 29 a § ellagen och LOSI står i strid med EU-rätten, samtidigt som Utredningen inte identifierar några problem med stopplagen. Det föreligger ingen principiell skillnad mellan dessa bestämmelser vad gäller Ei:s oberoende ur EU-rättslig synvinkel. De reglerar rätten att föra vidare underskott från tillsynsperioden 2016–2019 som kan hänföras till underskott från tillsynsperioden 2012–2015. Regler om underskott har ingenting att göra med Ei:s uppgift att fastställa metoder för beräkning av tariffer, oavsett om de föreskrivs i LOSI eller i stopplagen. Det kan dock noteras att såväl 5 kap 29 a § ellagen och LOSI som stopplagen reglerar samma underskott från 2012–2015 som kammarrätten tidigare genom lagakraftvunna domar slagit fast att elnätsföretagen har rätt att föra vidare.

Ett uttalat syfte med LOSI var att erbjuda kompensation för den skada som elnätsföretagen drabbades av till följd av stopplagen. De outnyttjade underskotten skulle i stället få användas till investeringar i elnäten under en begränsad tidsperiod och på sätt skapa särskilda drivkrafter för elnätsföretag att göra investeringar som ökar kapaciteten i elnätet. Regelverket är därför fullt förenligt med Elmarknadsdirektivets och förhandsregleringens grundläggande syfte, dvs. att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätens funktion.

Det pågår en diskussion inom EU om elnästens betydelse för energiomställningen och att framåt ta fram en handlingsplan för elnästens utveckling. Några av de viktigaste frågorna att belysa därvid är

- Hur kan man säkra de investeringar som krävs för framtidssäker nätinфраstruktur för att möjliggöra en koldioxidsnål ekonomi?
- Hur kan regleringen på bästa sätt ge incitament till en effektiv utbyggnad av nätkapaciteten?

Detta arbete ska så småningom utmytna i en handlingsplan för vad som behöver göras på europeisk nivå för att näten ska utvecklas och uppgraderas för att möta framtidens behov. Det ter sig i detta sammanhang något märkligt att LOSI som har till syfte att öka investeringarna i elnäten skulle strida mot elmarknadsdirektivet och EU:s ambitioner om behovet av investeringar i näten och hur regleringen på bästa sätt kan stödja detta.

Berättigade förväntningar

Enligt EU-domstolens rättspraxis ska principen om rättssäkerhet och den därmed sammanhängande principen om skydd för berättigade förväntningar iaktas såväl av EU som av medlemsstaterna när dessa utövar sina befogenheter enligt EU-direktiv. Såsom EU-domstolen har framhållit, *”när medlemsstaterna antar åtgärder för att genomföra unionsrätten är de skyldiga att iaktta de allmänna principerna i denna rätt, till vilka bland annat hör principen om skydd för berättigade förväntningar”*.

Vad gäller principen om skydd för berättigade förväntningar har EU-domstolen förklarat att principen omfattar *”varje enskild person hos vilken en förvaltningsmyndighet har väckt grundade förhoppningar genom att ge vederbörande tydliga försäkningar”*. EU-domstolen har också konstaterat att *”[t]ydliga, ovillkorliga och samstämmiga uppgifter från behörig och tillförlitlig källa utgör, oavsett i vilken form de har lämnats, en sådan försäkran som kan väcka grundade förhoppningar”*. Bestämmelser i en lag, såsom LOSI, utgör en försäkran som väcker grundade förhoppningar. Enligt EU-domstolens fasta praxis kan principen om skydd för berättigade förväntningar visserligen inte med framgång åberopas mot en exakt bestämmelse i en unionsrättsakt. Inte heller omständigheten att en nationell myndighet med uppgift att tillämpa unionsrätten agerar i strid med en sådan exakt bestämmelse utgör grund för en enskild att ha berättigade förväntningar på att behandlas på ett sätt som strider mot unionsrätten.

Det finns emellertid ingen bestämmelse i det fjärde elmarknadsdirektivet, eller i övrig EU-rättslig elnätsreglering, som anger vilken nationell myndighet som ska besluta om underskott får utnyttjas och inte heller hur och på vilka villkor utnyttjandet av sådana underskott får ske. LOSI står således inte i strid med EU-rätten. Det finns följaktligen inga unionsbestämmelser som elnätsföretagen utan svårigheter skulle ha förstått förbjöd tillämpningen av den då tillämpliga bestämmelsen i 5 kap 20 § ellagen (och inte heller de senare antagna LOSI och 5 kap. 29 a § ellagen).

I mål nr 3326-17 konstaterade kammarrätten att *”möjligheten att ”kunna föra vidare ökningsbelopp fås ses som en sorts ekonomisk tillgång för [elnätsföretaget].”* Vidare fastslog kammarrätten, i sin dom i mål nr 2700-18 m.fl., avseende den då gällande 5 kap. 20 § att *”[l]agtextens ordalydelse ger [...] inget stöd för ställningstagandet att ett belopp med vilket intäktsramen ökas för tillsynsperioden 2016-2019, inte kan föras vidare till tillsynsperioden 2020-2023”*.

Efter att LOSI trätt i kraft den 1 juni 2021 och sedermera tillämpats i form av Ei:s beslut om investeringsutrymme, är elnätsföretagens förväntningar på att kunna utnyttja underskott från tillsynsperioden 2012–2015 till investeringar i elnäten under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027 såväl rimliga som berättigade. Processen med att planera, upphandla och genomföra investeringar i elnät är ett tidskrävande arbete och därmed har LOSI redan haft reell effekt på investeringarna under såväl perioden 2020-2023 som 2024-2027.

Utredningen har korrekt noterat att principen om skydd för berättigade förväntningar inte innebär att någon som helst lagändring inte får göras, utan det är tillvägagångssättet vid en sådan ändring som kan ifrågasättas. I likhet härmed innebär rättssäkerhetsprincipen inte att lagstiftningen inte får ändras, utan att lagstiftaren ska beakta de ekonomiska aktörernas särskilda situation och i förekommande fall anpassa tillämpningen av de nya rättsliga bestämmelserna härefter. Att ändra en lag som ger rättigheter till elnätsföretagen som grundas på underskott som uppstått ett antal år tidigare och som grundar sig på då gällande rätt, särskilt i en situation som denna, innebär att lagstiftaren inte beaktar de ekonomiska aktörernas särskilda situation, utan skulle utgöra ett brott mot de EU-rättsliga

principerna om rättssäkerhet och skydd av berättigade förväntningar. En sådan ändring kan inte på något sätt anses vara förutsebar för en normalt kunnig och omsorgsfull aktör.

Egendomsskydd

I det första tilläggsprotokollet till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ("EKMR") stadgas att varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom. EKMR och det första tilläggsprotokollet gäller som lag i Sverige och har sin motsvarighet i regeringsformen. Begreppet egendom omfattar tillgångar eller ekonomiska förmåner som den enskilde har legitima förväntningar att få komma i effektivt åtnjutande av. En legitim förväntning måste vara mer konkret än bara en förhoppning om något, och bör grundas på en rättslig bestämmelse eller en rättshandling.

Elnätsföretagen har i och med kammarrättens domar avseende underskott från tillsynsperioden 2012-2015 haft legitima förväntningar om en ekonomisk förmån, vilka bekräftats genom antagandet av LOSI och Ei:s efterföljande beslut om investeringsutrymme. Detta bör anses utgöra en sådan rimlig grund i nationell rätt som en enskild har rätt att förlita sig på. Elnätsföretagen har agerat i enlighet med förväntningarna genom att besluta om investeringar som väntas frigöra investeringsbelopp och öka intäktsramen. Investeringarna är delvis genomförda, delvis pågående och delvis förestående.

Legitima förväntningar på en ökad intäktsram är en sådan ekonomisk förmån eller tillgång som utgör egendom i konventionens mening. Genom stopplagen inskränktes skyddet för elnätsföretagens egendom. I och med införandet av LOSI kompenseras emellertid elnätsföretagen för denna inskränkning. Innebörden av ett upphävande av LOSI skulle kunna bli att denna kompensation återigen fråntas elnätsföretagen. Ett sådant ingrepp på elnätsföretagens egendomsskydd är endast berättigad ifall inskränkningen kan rättfärdigas av allmänintresset samt ifall åtgärden är proportionerlig och överensstämmer med legalitets- och rättssäkerhetsprinciperna. Proportionaliteten knyter väsentligen an till om någon ersättning utgått för inskränkningen i egendomsskyddet, vilket skulle kunna utgöras av ett samtida upphävande av stopplagen.

Utredningen har, med hänvisning till förarbetena till stopplagen, anfört att ett beslut om intäktsram inte innebär att någon rättighet har tillerkänts elnätsföretaget, utan att företagets möjligheter att tillgodogöra sig intäkter från nätverksamheten begränsas. Vi delar inte denna bedömning eftersom en beslutad intäktsram ger nätföretaget en rätt att ta ut vissa intäkter, även om det inte är fråga om en fordran mot kundkollektivet. Denna rättighet följer med verksamheten (och är därmed en överlåtbar rätt för verksamheten att tillgodogöra sig intäkter) och har ett ekonomiskt värde. Regeringsformen skyddar därmed elnätsföretagens rätt att tillgodogöra sig upparbetade underskott och beviljat investeringsutrymme. För att inskränkningar i detta skydd ska vara acceptabla måste de ske för att tillgodose angelägna allmänna intressen och dessutom vara proportionerliga.

Samrådsförfarande

Enligt utredningens förslag ska Ei:s preliminära metoder offentliggöras senast i samband med att nätföretagen rapporterar in uppgifter till Ei, alltså den 31 mars året före en ny tillsynsperiod börjar. Senast när beslut om intäktsram meddelas ska Ei redogöra för inkomna synpunkter. Under Utredningens gång har vi i huvudsak framfört två övergripande synpunkter på detta förslag, nämligen följande.

- i. Tidpunkten för när Ei:s preliminära metoder senast ska offentliggöras behöver tidigareläggas. Detta dels för att Ei ska ha skälig tid på sig att beakta och eventuellt anpassa sitt handläggningsarbete efter inkomna synpunkter, dels för att inkomna synpunkter kan ha betydelse för vilka uppgifter som nätföretagen ska rapportera in. Ifall det inte finns tidsutrymme för Ei att anpassa handläggningen eller själva innehållet i besluten om intäktsramar med hänsyn till inkomna synpunkter förlorar samrådet stora delar av sitt syfte.

Eftersom regleringen ska bedrivas långsiktigt, kontinuerligt och förutsebart och besluten endast fattas vart fjärde år bör Ei kunna offentliggöra sina preliminära metoder betydligt tidigare än några månader innan de första besluten ska vara fattade.

- ii. Inkomna synpunkter och Ei:s bemötande av dessa bör inkluderas som en del av Ei:s beslut om intäktsram. Synpunkter som inkommer från berörda parter avser de preliminära metoderna för fastställande av intäktsramar och detta samråd föreslås vara en formaliserad del av Ei:s process. Ett av syftena med att inkomma med synpunkter på de preliminära metoderna får antas vara att försöka påverka dessa innan Ei gör sitt slutliga metodval. Vi anser därför inte att samrådsförfarandet är komplett om synpunkterna och Ei:s bemötande av dem inte framgår i anslutning till Ei:s slutliga metodval i själva beslutet om intäktsram.

Det är av stor vikt att för mycket av metoderna som ska tillämpas i intäktsramsregleringen inte redan fastlagts i föreskrifter eftersom utrymmet för preliminära synpunkter på metoder inför varje tillsynsperiod då riskerar att få minimal effekt.

Nätnyttöersättning

Utredningen föreslår att bestämmelsen om att den som har en produktionsanläggning har rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten tas bort. Denna nätnyttöersättning motsvarar värdet av den minskning av energiförluster som anläggningen medför i nätföretagets ledningsnät, och värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat nätföretags ledningsnät som blir möjlig genom att produktionsanläggningen är ansluten till ledningsnätet. Utredningen synes därvid lägga in denna ersättning i tariffutformningen för produktionsanläggningar och att denna bestämmelse därför skulle inkräkta på Ei:s exklusiva kompetens vid fastställande av avgifter för överföring av el.

I denna del menar vi att utredningen gått vilse. Denna bestämmelse har inget med tariffutformning att göra utan är en från tariffutformningen helt självständig bestämmelse som har till syfte att kompensera producenter för den nytta deras anläggning gör i nätföretagets ledningsnät. Om produktionsanläggningen inte funnits där skulle nätföretaget ändå haft samma kostnad men då för ytterligare inköp av energiförluster och högre avgift till överliggande nät. Genom att denna ersättningsbestämmelse finns blir det också likvärdigt för alla kunder i olika nät oberoende av om det finns någon produktionsanläggning eller ej i aktuellt nät. Detta samtidigt som ersättningen ger producenterna incitament att etablera sin anläggning så att den ger mest möjliga nätnyttöersättning till gagn för hela energisystemet.

Att bestämmelsen inte har något med tariffutformningen att göra stöds också av Skatteverkets ställningstagande på sin hemsida¹ där man anger "Det är inte tillåtet för elnätsföretaget att beräkna momsen på en nettosumma där nätägarens nätavgift minskas med ersättning för nätnyttan". Ersättningsbestämmelsen inkräktar enligt vår bestämda uppfattning inte på kraven i elmarknadsdirektivet om Ei:s oberoende vid tariffutformning eller på något annat sätt mot reglerna om Ei:s oberoende. Bestämmelsen borde därför vara kvar i sin nuvarande utformning.

Krav på transparens och förutsebarhet

Ett av de grundläggande kraven och syftena med förhandsregleringen är att regler och metoder för att fastställa tariffer ska vara transparenta och förutsebara samt möjliggöra nödvändiga investeringar i elnäten. Det framgår även av EU-domstolens praxis att kravet på att möjliggöra nödvändiga investeringar förutsätter en tillfredsställande grad av förutsebarhet om de ekonomiska villkoren för verksamheten. EU-kommissionen har också understrukit vikten av att offentliga ingrepp balanseras med förutsebarhet, långsiktighet och trovärdiga åtaganden gentemot investerare och konsumenter,

---

¹<https://www.skatteverket.se/privat/fastigheterochbostad/mikroproduktionavfornybarelprivatbostad.4.12815e4f14a62bc048f41a7.html> (8 september 2023 kl. 14:21)

samt att regeländringar inte genomförs på sätt som allvarligt skadar förtroendet. Även i Tysklandsdomen framhålls att de nationella tillsynsmyndigheternas oberoende är så betydelsefullt bland annat just då dessa behöver inlemma sina åtgärder i ett långsiktigt perspektiv för att uppnå elmarknadsdirektivets mål.

Den tyska nätmyndigheten, Bundesnetzagentur, har efter Tysklandsdomen framhållit att EU-regelverket förutsätter en stabil och förutsebar reglering. Att låta gällande nationella författningar upphöra utan någon ersättande reglering skulle skapa stor osäkerhet på marknaden, motverka investeringar och stå i motsatsförhållande till regleringens syfte. Det är under inga förhållanden en godtagbar lösning att bryta mot (eller bortse från) elmarknadsdirektivets övriga materiella krav och syften med avseende på förhandsregleringen för att lösa en konflikt med kravet på Ei:s befogenhet och oberoende. Ansatsen bör snarare vara att balansera dessa intressen på ett rimligt sätt. Som Bundesnetzagentur konstaterat kan detta inte innebära att etablerade ekonomiska spelregler, som marknadens aktörer har inrättat sig efter, ska upphävas utan hänsyn till konsekvenserna eller innan det tagits fram nya väl genomarbetade metoder att ersätta befintlig reglering med.

En förutsättning för att göra investeringar är att regleringen är tillräckligt stabil för att marknadsaktörer ska våga lita på att regleringen inte ska ändras på sätt som negativt påverkar investeringarna efter genomförandet. Om förutsättningar ändras i efterhand för beslut som redan fattats, vore detta problematiskt då det skapar betydande osäkerhet om företagen kan planera sin verksamhet i förlitan på att regelverket är stabilt.

Lagändringarna bör senareläggas

I betänkandets internationella utblick framkommer att inget av de nordiska grannländer som Utredningen analyserat närmare ser anledning att genomföra några lagstiftningsåtgärder överhuvudtaget med anledning av Tysklandsdomen. Inte heller framkommer några uppgifter om sådana planer i de övriga medlemsstater som utredningen studerat, även om det i Nederländerna pågår diskussioner huruvida domen påverkar implementeringen av det senaste elmarknadsdirektivet. Det enda land som de facto planerar någon form av lagstiftningsåtgärd är Tyskland självt, alltså det land som förlorade målet i EU-domstolen. Att Tyskland återkallar förbundsregeringens befogenheter är således väntat. Det bör dock noteras att den nya tyska lagstiftningen föreslås träda i kraft i slutet av 2027 för gasnätsregleringen och vid utgången av 2028 för elnätsregleringen. För Sveriges del, som i nu aktuellt avseende, till skillnad från Tyskland i inte fällt i EU-domstolen för felaktig implementering av EU-rätten, föreslås däremot ny lagstiftning som ska träda i kraft redan om drygt ett år.

I den doktrin som utredningen gått igenom framkommer uppgifter från flera håll att EU-regelverket i själva verket inte, såsom EU-domstolen anser, är tillräckligt detaljerat för att tillsynsmyndigheterna ska kunna fatta beslut. Utredningen hänvisar till att ytterligare vägledning kan komma i form av reviderad och mer utarbetade EU-lagstiftning såsom det fjärde gasmarknadspaketet samt Acers bästa praxisrapport som väntas i slutet av 2024. Vid denna tidpunkt behöver dock det nya svenska regelverket redan vara färdigutvecklat och får således inte den ytterligare vägledning som uppenbarligen behövs men saknas idag. Dessa långtgående ändringar i regelverket, som hittills varit mer regel än undantag för elnäts- och gasnätsregleringen, är i strid med regleringens syften och drabbar såväl nätföretagen som energisystemet i stort negativt.

Det bör i detta sammanhang noteras att LOSI utgör en redan från början tidsbegränsad reglering med två huvudsakliga syften: dels att hantera en särpräglad övergångsproblematik kopplat till lagregler som redan har fått effekt, dels att skapa incitament till "extra" elnätsinvesteringar under två tillsynsperioder. Den återstående giltighetstiden för LOSI, till och med den 31 december 2027, är i detta sammanhang (för planering och genomförande av ökade investeringar i elinfrastruktur med alla delbeslut och delprocesser som detta innebär) förhållandevis kort redan som det är. Lagstiftningen kommer alldeles oavsett inte längre vara aktuell då exempelvis Tysklands lagstiftningsåtgärder föreslås träda i kraft.

Sammanfattningsvis ser vi ingen anledning till att Sverige ska forcera fram förändrad lagstiftning i ljuset av Tysklandsdomen. Det hade varit betydligt bättre och mindre riskfyllt för nödvändiga investeringar att genomföra lagstiftningsåtgärder i takt med att kompletterande EU-reglering växer fram.

Övrigt

Vad gäller de bestämmelser i 4 kap ellagen och 6 kap naturgaslagen som avser utformning av anslutningsavgifter och avgifter för överföring anser vi att dessa materiellt sett är okontroversiella, allmängiltiga och dessutom bör vara förutsägbara och stabila över tid. Även om vi inte ser någon större praktisk nytta med att bestämmelserna utgår från lagstiftningen torde det därmed inte heller innebära några större nackdelar med att likalydande bestämmelser i stället framgår i Ei:s föreskrifter. Vi har dock under utredningens gång varit tydliga med att det inte får uppstå något regelverksvakuum och att av Ei utfärdade likartade föreskrifter därför måste finnas på plats i direkt samband med att lagbestämmelserna upphävs.

Utredningens konsekvenser

Det råder bred samhällelig och politisk enighet om att ökad elektrifiering, mer biogas samt satsningar inom vätgas kommer vara starkt bidragande åtgärder för att lyckas med såväl Sveriges tillväxtmål som klimatomställning. Den utbyggnadstakt som behövs kräver stora investeringar i ny fossilfri energiproduktion och svensk energiinfrastruktur.

I betänkandets konsekvensbeskrivning framgår det att de lagstiftningsförslag som utredningen lämnar är svåra att bedöma konsekvenserna av men att upphörandet av LOSI och begränsningen av överrullning för gasnätsföretagen riskerar att minska investeringsviljan, vilket skulle kunna leda till mindre effektiva nät, försämrad utveckling av energisystemet, högre nättariffer, minskad förnybar elproduktion och därmed högre utsläpp av växthusgaser.

Ytterligare konsekvenser kan inte utredningen bedöma eftersom det beror på hur tillsynsmyndigheten väljer att agera. Vi kan inte förstå motivet till att stressa fram lagstiftning med så stora risker och osäkerheter och med en tillsynsmyndighet som utredningen själv bedömer har för lite resurser både kvalitativt och kvantitativt för att i nuläget klara av uppgiften. Ei har dessutom själva meddelat att Utredningen sannolikt underskattat Ei:s behov av tillkommande resurser eftersom förändringarna påverkar flera avdelningar inom myndigheten. När det gäller resursfrågan såväl kvantitativt som kvalitativt delar vi Ei:s uppfattning i denna del. Det kan också konstateras att utökade budgetanslag för Ei redan skulle behöva vara beslutade för att Ei ska ha tillräckliga resurser för det föreskrifts- och metodutvecklingsarbete som behöver ske redan under 2024 enligt Utredningens föreslagna tidpunkt för ikraftträdande (den 1 januari 2025).

En betydande konsekvens som Utredningen inte själva diskuterar anser vi vara att förutsägbarhet och planerbarhet för nätföretag och investerare kommer att minska i samband med att såväl lagstiftning som etablerad praxis tas bort och ersätts med en osäker framtida regulatorisk miljö i händerna på tillsynsmyndigheten. Detta kan, till större omfattning än momentana ekonomiska konsekvenser, bromsa upp framtida investeringar i näten. Sådana konsekvenser hade kunnat mildras genom att Utredningen föreslagit mindre omfattande regelverksförändringar i enlighet med vad vi anför ovan.

Det råder en bred konsensus om att investeringsbehovet i energibranschen är större än på flera årtionden och att tydliga spelregler och rätt förutsättningar från såväl EU som svenska staten är helt avgörande för att vi ska ha nå framgång med att åtgärda kapacitetsbegränsningarna och samtidigt åstadkomma en energiomställning och ökad elektrifiering. Det finns en betydande risk att vissa av de föreslagna lagändringarna kan vara skadliga för detta ändamål och för Sverige i stort.